

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta Turun kaupunkiseudun kuntayhtymässä

Tämä asiakirja sisältää Turun kaupunkiseudun kuntayhtymän sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet ja ohjeen.

Turun kaupunkiseudun kuntayhtymän sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteet ja käsitteet

Sisäinen valvonta on olennainen osa kuntayhtymän johtamista. Se on johdon työväline, jolla arvioidaan tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä. Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan sisäisiä menettely- ja toimintatapoja, joilla pyritään varmistamaan kuntayhtymän toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus.

Turun kaupunkiseudun kuntayhtymän hallintosäännön 58 §:n mukaisesti kuntayhtymän hallinnon ja talouden valvonta järjestetään niin, että ulkoinen ja sisäinen valvonta yhdessä muodostavat kattavan valvontajärjestelmän. Ulkoinen valvonta on järjestetty toimivasta johdosta riippumattomaksi. Ulkoisesta valvonnasta vastaavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja. Sisäisen valvonnan kokonaisuudesta vastaa seutuhallitus.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on tukea kuntayhtymän perustehtävien laadukasta toteuttamista, strategian ja asetettujen tavoitteiden saavuttamista sekä toiminnan, henkilöiden ja omaisuuden turvaamista erilaisilta riskeiltä. Tällöin varmistetaan, että toiminta jatkuu keskeytyksittä ja häiriöttä laadukkaasti ja kustannustehokkaasti.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan avulla tulee saada kohtuullinen ja riittävä varmuus siitä, että:

- 1) toiminnassa noudatetaan lakeja, säännöksiä ja toimielinten päätöksiä ja ohjeita
- 2) kehitetään ja ylläpidetään luotettavia tietoja taloudesta ja hallinnosta ja esitetään ne todenmukaisina määräaikaissa raporteissa
- 3) edistetään kuntayhtymän tehtävien mukaisesti toimintojen säännönmukaisuutta, taloudellisuutta, tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta

- 4) jatkuvasti kehitetään ja parannetaan kuntayhtymän toimintaa
- 5) toteutetaan hyvää hallintotapaa kuntayhtymän kaikessa toiminnassa ja
- 6) turvataan kuntayhtymän resurssit menetyksiltä, joita voi aiheuta asioiden huonosta hoidosta, virheistä ja muista epäsäännönmukaisuuksista

Sisäinen valvonnan osa-alueita ovat:

Sisäinen tarkkailu, joka on päivittäistä, kaikilla toiminnan tasoilla tapahtuvaa toiminnan, työvaiheiden ja resurssien käytön arviointia ja tarkkailua.

Seuranta, joka on kunnallishallinnossa luottamushenkilöille, toimielimille ja kuntalaisille kuuluva osa sisäistä valvontaa. Seurannan keskeisiä tehtäviä ovat raportointivelvoitteiden asettaminen, raportoinnin toteutuksen valvonta ja tehtyjen päätösten ja raporteissa kuvattujen tulosten vertailua.

Sisäinen tarkastus, joka on sisäisen valvonnan näkyvä osa. Sisäinen tarkastus on strategioiden, toimintaperiaatteiden ja tavoitteiden toteutumisen sekä tietojärjestelmien tarkastusta kuntayhtymän johdon toimeksiannosta.

Riskienhallinta, joka on osa sisäistä valvontaa. Riskienhallinnalla tarkoitetaan järjestelmällisiä menettelytapoja, joilla tunnistetaan ja kuvataan kuntayhtymän toimintaan liittyviä riskejä, arvioidaan niiden merkittävyyttä ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä määritellään toimintatavat riskien hallitsemiseksi, seuraamiseksi ja raportoimiseksi.

Sisäisen valvonnan tehtävät ja vastuut

Seutuhallitus vastaa kokonaisvaltaisesta sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta ja sen järjestämisestä sekä hyväksyy sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeet.

Seutujohtaja vastaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanosta. Seutujohtajan velvollisuus on toteuttaa sisäistä valvontaa väärinkäytösten ehkäisemiseksi ja havaitsemiseksi sekä puuttua havaittuihin väärinkäytöksiin. Väärinkäytöksenä pidetään erilaisia epärehellisiä, epäeettisiä, kuntayhtymän ohjeita rikkovia tai lainvastaisia tekoja.

Jokainen kuntayhtymän palveluksessa oleva on omalta osaltaan velvollinen noudattamaan toimintaa koskevaa lainsäädäntöä sekä seutuhallituksen hyväksymiä sääntöjä ja päätöksiä sekä johdon tekemiä päätöksiä ja ohjeita. Lisäksi jokaisen tulee omalta osaltaan ylläpitää hyvää sisäistä toimintaympäristöä, tiedostaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan merkitys omien tavoitteiden ja työtehtävien näkökulmasta sekä hoitaa omaan toimenkuvaan liittyvät sisäisen valvonnan menettelyt.

Kuntayhtymän sisäisestä tarkastuksesta vastaa seutujohtaja. Seutujohtaja raportoi tarkastuksen tuloksista seutuhallitukselle ja tarkastuslautakunnalle vuosittain toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen yhteydessä. Kuntayhtymä voi tarvittaessa hankkia sisäiseen tarkastukseen liittyviä palveluita ulkopuoliselta toimijalta, kuten tilintarkastusyhteisöltä.

Sisäisen tarkastuksen tehtävänä on tarkastaa ja arvioida kuntayhtymän:

- sisäisen valvonnan järjestelmiä ja riskienhallintaa
- toimintojen lain- ja päätöksenmukaisuutta sekä tarkoituksenmukaisuutta
- resurssien tehokasta ja taloudellista käyttöä
- johtamisessa ja päätöksenteossa käytettävän tiedon luotettavuutta.

Riskienhallinta osana taloussuunnittelu- ja seurantaprosessia

Riskillä tarkoitetaan tavoitteiden saavuttamista heikentäviä epävarmuustekijöitä, seikkoja, tapahtumia tai tapahtumaketjuja, joiden toteutuessa kuntayhtymä ei saavuta sille asetettuja tavoitteita ja/tai kokee huomattavia menetyksiä. Riskit voivat tarkoittaa myös avautuneiden toimintamahdollisuuksien menettämistä.

Riskienhallinnan keinoina käytetään riskin välttämistä, minimoimista, siirtämistä, sen todennäköisyyden pienentämistä tai sen vaikutusten rajaamista tai pienentämistä.

Kuntayhtymän riskit jaotellaan neljään pääryhmään, jotka ovat:

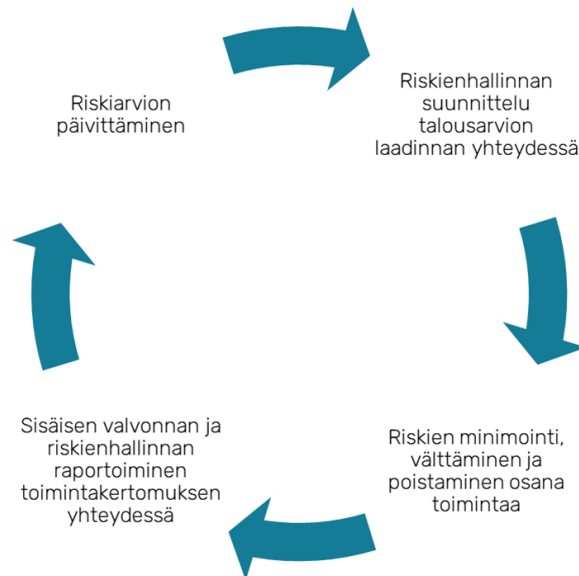
- strategiset riskit
- toiminnalliset riskit
- taloudelliset riskit
- vahinkoriskit

Riskienhallinta kytketään taloussuunnittelu- ja seurantaprosessiin ja sen tulee perustua riskiarviointiin.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi ja raportointi

Kuntayhtymän riskiarviota päivitetään säännöllisesti. Seututoimiston tulee talousarvion laadinnan yhteydessä analysoida toimintaympäristön muutoksia sekä tunnistaa ja kuvailla tavoitetta uhkaavia riskejä.

Seutujohtaja raportoi seutuhallitukselle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutumisesta vuositason toimintakertomuksen yhteydessä.

Kuva 1 Turun kaupunkiseudun kuntayhtymän riskienhallinnan arviointi ja raportointi.

Mikäli kuntayhtymän toiminnassa havaitaan merkittäviä riskejä, tulee jokaisen kuntayhtymän palveluksessa olevan välittömästi raportoida asiasta esihenkilölle tai muutoin valvontavastuussa olevalle. Valvontavastuussa olevien tulee välittömästi ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin riskin hallitsemiseksi.

Tilivelvollisuus

Tilintarkastajien on kuntalain mukaan tarkastettava, onko kuntayhtymän sisäinen valvonta ja riskienhallinta järjestetty asianmukaisesti. Tilintarkastuskertomuksessa on esitettävä, onko tilinpäätös hyväksyttävä ja voidaanko tilivelvollisille myöntää vastuuvapaus.

Tilivelvollisella on vastuu johtamansa toiminnan riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämisestä ja niiden jatkuvasta ylläpidosta. Tilivelvollisuus merkitsee sitä, että tilivelvollisen toiminta tulee jäsenkuntien valtuustojen arvioitavaksi, häneen voidaan kohdistaa tilintarkastuskertomuksen muistutus ja häneltä voidaan evätä vastuuvapaus sekä omasta että alaisensa tekemisestä tai tekemättä jättämisestä.

Ylimmällä johdolla, etenkin tilivelvollisella johdolla, on erityinen vastuu ja velvoite toimia hyvän johtamis- ja hallintotavan ja eettisten lähtökohtien mukaisesti sekä puuttua toiminnassa ilmeneviin poikkeamiin.

Turun kaupunkiseudun kuntayhtymän toiminnasta tilivelvollisia ovat seutujohtaja ja seutuhallitus.